

KNOCKE. — DUINBERGEN. — HEYST. — ZEEBRUGGE. —
LISSEWEGHE. — DUDZEELE. — UITKERKE.

„Ik kan niet meer reizen, en ik voel er ook geen lust meer toe,” zei ons eens eene oude dame, „maar toch zou ik Oostende eens willen weerzien. Toen ik twintig jaar was, had vader beloofd, met mij een reisje per trein te doen. Over dien wonderlijken stoomwagen hoorden wij veel spreken, maar de meeste menschen van onze woonplaats hadden er nooit een gezien. Doch op een mooien zomerdag zou mijne nieuwsgierigheid toch bevredigd worden. Vader en ik reden met een rijtuig naar Brugge en daar stapten we op den trein. Dat tochtje zal ik nooit vergeten. Gij kunt u niet inbeelden, hoe verwonderd, verbaasd, verschrikt zelfs, ik was, toen ik daar in zoo'n vreemden wagen voortvloog. „Vader”, riep ik, „nu moest hij niet eens kunnen stoppen, dan komen we in de zee terecht”. Maar de trein hield op tijd stil. 't Scheen me ongelooflijk toe reeds te Oostende te wezen. Ja, wij kenden alleen trekschuiten en postwagens. Te Oostende wandelden we naar het strand. Maar daar was zoo goed als niets te zien. En men vertelt, dat daar nu een lange, geplaveide dijk ligt, die met

Rond Knocke.

de schoonste gebouwen en sierlijkste villa's prijkt. Ik heb hooren zeggen dat het er 's zomers krioelt van vreemdelingen, die er weken of maanden blijven. Oostende is dan toch in korten tijd veranderd. Wij

zagen er slechts visschers.

— En hoe was Blankenberge? vroegen we.

— Blankenberge? Een klein stadje met nauwe straten en lage huisjes, ja, hutjes zelf. Och, een dorp achter de duinen, meer was het

niet. En om de duinen te beklimmen lag er een pad van planken.

— En kendet ge Heyst ook?

— Jawel. Dat was nog minder dan Blankenberge, een armtierig visschersplaatsje evenals 't nog kleinere Knocke. En nu zouden daar ook al vreemdelingen komen, die er in ruime hotels logeeren! Ik kan het schier niet gelooven... maar ja, ik leef al jaren en jaren in mijne kamer, 'k weet zelfs niet meer hoe mijn eigen stadje er uit ziet.

Die dame gaf ons eene beknopte beschrijving van de kustplaatsen. En zeker, deze zijn in ongelooflijk korten tijd veranderd. Oostende begon eerst, werd dra te klein en te... duur. Blankenberge veroverde stillekens, maar zeker, een deel van den buit. Nog hoort men zeggen, dat Blankenberge de badstad is voor de minder gevulde beurzen. We hebben het nooit ondervonden en voorzeker vele anderen evenmin, want Heyst verrees en Knocke en Duinbergen en nog eene heele rij lustoorden westwaarts van Oostende, dat op den hoogsten troon is blijven zetelen.

* *
*

We stonden dan te Knocke. Onlangs lazen we in 't belangrijk orgaan van de Belgische Touring-Club de klaagredenen van een „ouden Knockenaar.“ Gedurende de drie-en-twintig jaren, waarin hij regelmatig Knocke bezocht, heeft hij dit plaatsje snel zien veranderen. Een vijf-en-twintig tal jaren geleden zag men bij 't strand niets dan den vuurtoren en op ieder van twee nabijgelegen duintoppen een houten barak. Geen dijk, geen badwagentjes, niets! Evenmin bepalingen op het baden. Men was er vrij als een vogel in de lucht. Van het dorp liep een oneffene, ruwe keiweg naar zee. Maar langs die baan stonden villa's noch herbergen. Wat men 't eerst ontmoette, was eene visschershut, achtereenvolgens bewoond door twee vermaarde schilders, Theo van Rijssel-

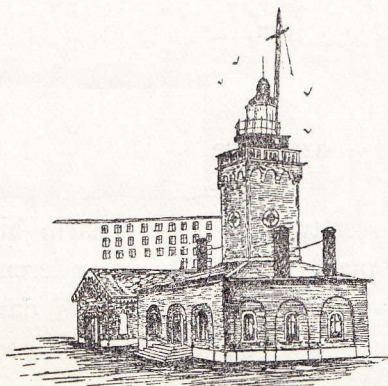
Knocke dorp.

berge en Verwee. In het dorp zelf twee herbergen, het Gemeentehuis en de Zwaan, die samen een veertigtal personen konden bevatten. Van

Knocke naar Heyst kronkelde een weg door de duinen. Wie met koffers reisde, werd op zijn verlangen met een wagen te Heyst afgehaald en langs 't strand naar Knocke gebracht. Maar bij hoog water of onstuimig weer, reed de voerman langs Westkapelle om.

Dat verhaalt de oude Knockenaar en hij klaagt over de voortdurende vernieling van het duin, dat plaats moest maken voor een stijven, eentonigen dijk.

Neen, sedert het badplaats geworden is, heeft Knocke niet aan natuurschoon gewonnen. Sommige gebouwen zijn zeer leelijk. De duinen zijn 't aantrekkelijkst in de omgeving, daar waar geen villa's noch gasthoven staan, ginds langs Siska's Vlaamsche herberg. Maar... Kadzand zagen we nog in zijn natuurstaat en 't blijft stil en vergeeten... Knocke moest zijne voorgangers navolgen.

Vuurtoren van Knocke.

Nu is de straat van 't dorp naar de zee bebouwd, nu ligt er een dijk, die, gelijk we hoorden, in de richting van 't Zoute verlengd wordt. Nu rijdt er een paardentram, nu rollen er koetsen, nu is er een bazaar, nu staat er een muzikent, nu hangen er plakaten met 't „Programme des fêtes” nu spreken vele visschers Fransch, Engelsch en Duitsch en onder al dat gedoe staan 't verweerde torentje en de oude molen daar als verdoofd, verdoofd.

Duinbergen — nogal eene nieuwe badplaats — een kwartier verder is schooner, schilderachtiger. 't Is of een reuzenkind op de zandhoopen zijn speelgoeddoos heeft uitgestald. Van een duintop gezien, maakt dit bekoorlijk plekje een aangenamen indruk en we kunnen begrijpen dat ook bezoekers, die niet „op geld moeten zien” .. Oostende ontvluchten om zich hier voor eenige maanden te nestelen.

Nog een Kilometer verder en wij waren te Heyst. Bij 't binnenkomen dezer gemeente moet men aan 't vroeger Heyst denken, 't armtierig visschersplaatsje zooals de oude dame 't noemde. En 't station is verre van een praalgebouw, maar 't zal gelukkig verdwijnen. Heyst krijgt zijne derde nieuwe spoorhalle, de tegenwoordige is de tweede. De eerste kan men nog zien een eindeke Knockewaarts. 't Spoorwegbestuur wilde een handje toesteken om Heyst te vergrooten en bouwde de

statie buiten de plaats, hopende, dat daar wel een nieuwe wijk zou ontstaan. Maar de list gelukte niet. De reizigers, die na het verlaten van den trein, te voet moesten terugkeeren, om Heyst te bereiken, lieten hunne klachten hooren. En toen werd de statie tegenover 't kursaal opgericht.

Vroeger reed de trein van Brugge langs Blankenberge naar Heyst, nu is dit veranderd. Eene lijn verbindt Vlaanderens hoofdstad rechtstreeks met Heyst, eene andere met Blankenberge, terwijl de gemeenschap tusschen beide badplaatsen door eene electriche tram wordt onderhouden.

Heyst is een schoon kuststadje geworden. De lange dijk prijkt met lieve villa's. Het strand is er

Heyst voorheen.

breed, en biedt vooral een eigenaardigen aanblik als talrijke visscherschuitjes daar op 't zand liggen.¹⁾ En toch hebben we altijd een onaangenaam gevoel als we dit lieve badplaatsje bezoeken; 't is echter een zeer persoonlijk gevoel.

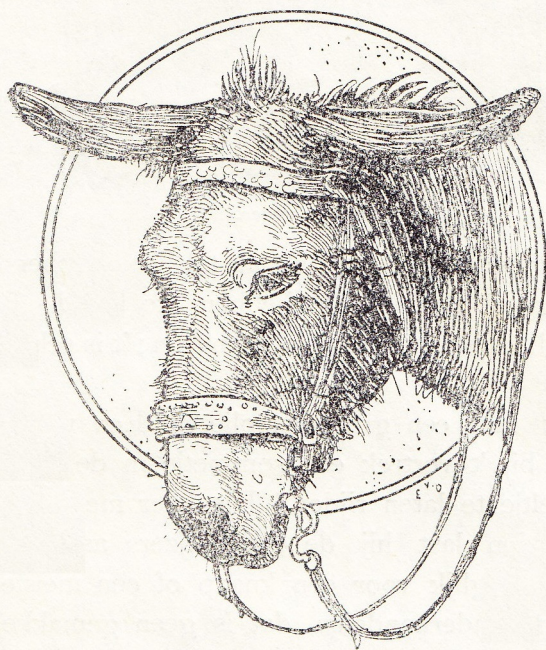
Eens bezochten we Heyst met een groep scholieren. Een vriend der jeugd had den meester bij 't vertrek een sommetje in de hand gestopt, „om de kinderen ezeltje te laten rijden.” Die heer meende 't goed, maar wist niet welk een last hij de onderwijzers aandeed. Ezeltje rijden is zeker heel genoeglijk voor een knaap of een meisje, maar met sommige ezeldrijvers onderhandelen, dat is geen gemakkelijke taak.

Om kort te gaan, een „akkoord” werd gemaakt; de uurwerken kwamen uit den zak, de tijd werd geregeld, 't aantal ezels en de prijs vastgesteld, nu kon er onmogelijk „ruzie” komen. Alle voorzorgen waren genomen.

De tocht begon in de richting van Duinbergen. Iedere leerling kreeg zijne beurt. 't Was een af- en opstijgen, een gedurig verwisselen van rijdier, want om voor elken scholier een ezel te huren, was de som ontoereikend. Maar gedeelde vreugd is dubbele vreugd. En vreugd

¹⁾ Zie verder over de Visscherij.

heerschte er! Een der grauwtjes wilde met alle geweld de zee in en zijn ruiters schreeuwde „Meester ik ga verdrinken, meester, meester!” Een ander beestje gaf de voorkeur aan de duinen en baggerde door 't mulle zand. Een derde zette zijne pooten schrap, wilde noch voor, noch achteruit. De ezeljongen beukte dan geweldig op den koppigaard onder 't uitbulderen van de leelijkste scheldnamen. En als de onderwijzer, uit eerbied voor de kinderen en uit medelijden met het ezeltje, eene aanmerking maakte, kreeg hij een deel van de fraaie benamingen met de vermaning. „Je moet je gij daar niet mee moeien, 't is joen ezels niet.” Menig ezelsruitertje werd zandruitertje, ginder schoof er weer een zadel weg, elders keerde 't grauwtje zich om en rende

Ezelskop.

terug. 't Was een heksenwerk in dat troepje orde te houden. Maar toch kwam eindelijk de heele bende te Heyst terug. Doch o wonder! men had twaalf ezels gehoord, en nu stonden er wel twintig terwijl een vijftal vreemde drijvers eerst vriendelijk, dan op ruwen toon hun loon eischten. Wat was er gebeurd? Wel eenige mannen hadden een aantal meelopen-
pende scholieren op een ezels gezet... de kleinen waren er natuurlijk niet tegen geweest... en nu vroegen ook de drij-

vers, met welke geen „akkoord” gesloten werd, hun geld. De onderwijzer antwoordde kalm, dat hij twaalf ezels besproken had, en er dus ook maar twaalf betalen zou.

Nu brak een getier los.

— Ha, je gaat niet betalen!

— Je zou gij willen up 'nen ezels rijden voor nieten!

— 't Is schandollig van nen aarmen mensch alzo te bestelen!

— En je gaat niet uit Heyst vertrekken, zonder te betalen!

Zoo klonk het verward dooreen. En iemand die wat achteruit stond, riep:

— Slaat hem de zweepe in zen muile!

't Was een sein van allerlei bedreigingen.

— As je niet betaalt, trekken we je van de tram!

— We draaien je een tjaffeling!

— We schuppen je in zee!

Een ander vond een vreemde benaming.

— Slechte betaalders! schreeuwde hij en in koor herhaalde men:

— Slechte betaalders, slechte betaalders, oe, oe, slechte betaalders!

Een jonge kerel, zeker bedenkende dat al het lustig schelden en dreigen geen geld in den zak bracht, hernam weer:

— Maar je gaat betalen... je gaat van eigen betalen... we gaan 't ne keer zien of dat je niet gaat betalen... betalen ga je...

Tal van schoolkinderen, verschrikt door die opgewonden mannen, die daar met hoog rood gelaat, fonkelende oogen, en onder 't maken van heftige gebaren maar bleven tieren en dreigen, begonnen luid te schreien.

Zoo kon 't niet langer duren.

— Hoor eens, hernam een der onderwijzers, ook 't Vlaamsch dialect gebruikende als ge peist, da 'k benauwd ben van al julder gerucht, zij er leelijk nevens. Ik en late me niet bedriegen. We gaan naar den commissaris.

— Allez... gauw... allez naar den politiecommissaris...! klonk 't antwoord.

Eenige ezeldrijvers waren dus onmiddellijk bereid de tusschenkomst van 't gerecht in te roepen. Maar ze wilden den schoolmonarch meetroonen naar een hulpbureeltje.

— Alzoo niet! hernam de onderwijzer. Ik ga alsán¹⁾ naar den uppersten... we moeten in 't stadhuis zien. 'k Wete ekik hier den weg wel, wi-je!

De kerels sribbelden eerst wat tegen, maar gingen dan toch mee. 't Was een potsierlijke optocht. Een heer, omringd door een zestal van die strandloopers, op hun bloote voeten, met de lange zweep in de hand... en altijd maar voortschreeuwende: „Ah, je zou gij niet betalen... je zou gij voor nieten up 'nen ezel willen rijden!” De voorbijgangers schenen weinig aandacht te schenken aan den zonderlingen groep. Ongetwijfeld waren ze aan dergelijke tooneeltjes gewoon.

¹⁾ altijd.

Maar o wonder! hoe meer de meester het gemeentehuis naderde, hoe minder 't aantal zijner gezellen werd. En toen hij aan de deur stond, was hij moederziel alleen.

De commissaris nam, evenals de onderwijzer, 't geval kalm op.

— Och, mijnheer, ge moet niet benauwd zijn voor al dat getier. Blaffen en is nog geen bijten. Zoo sprak hij ongeveer na alles vernomen te hebben.

— Ik zou niet gaarne een opstootje hebben bij ons vertrek — wij zijn verantwoordelijk voor de kinderen — en eenige dier ruwe gasten dreigden de kleinen van de tram te trekken.

— Ze en hebben niet te trekken, wees maar gerust!

De onderwijzer keerde naar 't strand terug, de commissaris stak zijn hoofd eens buiten... hij moest wel veel gezag hebben, want er was geen enkele ezeldrijver meer te zien.

Maar ziet, toen de schoolmeester Heyst verliet, doemden er plotseling weer eenige van die „barveoeters” op.

— En ons geld? riepen ze.

— Ga maar 'ne keer bij den commissaris, hij zal julder wel betalen, klonk het antwoord. En zwicht je van eene hand uit te steken of ge krijgt dubbele pree!

In dreigende houding kwam een der jonge mannen voor den onderwijzer staan.

— Sla ne keer, als je durft, zei hij.

Gaarne had de gast een klap gekregen, om dan onder voorwendsel van „zelfverdediging” eens zijne woede bot te vieren.

Maar de meester keerde zich kalmpjes om, roepende: „Voorwaarts kinderen!”

En de leerlingen stapten heen, terwijl het nog schetterend klonk: „Slechte betaalders! Slechte betaalders!”

* * *

Van Heyst reden wij naar Zeebrugge, den dijk volgende tot aan de sluizen, waardoor de vaart van Schipdonck en de Leopoldsvaart in zee uitmonden. Die sluizen zijn zeer merkwaardig en mogen een kunstwerk genoemd worden.

En nu te Zeebrugge! Eenige jaren geleden bestond die naam nog niet. We waren hier weer op 't grondgebied van West Vlaanderens' hoofdstad; we vertelden reeds, dat met het graven van het nieuwe zeekanaal de oppervlakte van Brugge verzesdubbeld werd.

Vijftien jaren geleden lag tusschen Blankenberge en Heyst eene eenzame, op vele plaatsen moerassige, streek. Twee kilometers in 't rond was er geen huis te bespeuren. 't Is wel op dit punt, dat onze kust de grootste verandering heeft ondergaan. Thans bewondert men er eene der schoonste havens der wereld, de haven van Zeebrugge. En bij die

Vuurtoren op den muur van Zeebrugge.

haven ontstond eene nieuwe plaats met loodshuis, station, eene kapel, twee scholen, hotels, winkels en bijzondere woningen. Nog maar een dorp wel is waar, maar wellicht met een groot-sche toekomst.

In 1866 ontwierp Baron de Maere, een schepene van Gent, een plan, om Gent rechtstreeks met de zee te verbinden door een kanaal naar Heyst. Te Gent werd dit plan verworpen. In 1877 opperde Baron de Maere 't gedacht Brugge door eene vaart met de zee in gemeen-

schap te brengen. Onmiddellijk kwam er te Brugge eene vereeniging tot stand, om dit plan door te drijven. Na lange studiën en uitvoerige bespreking en na jaren strijd, werd den 11en September 1895 eene wet gestemd, welke het delven van een zeekanaal en 't aanleggen eener haven voor Brugge goedkeurde. Vooral ook de naam van Julius Sabbe moet hier in dankbare herinnering blijven.

Men talmde niet met de uitvoering. Weldra was een leger van werklieden, onder toezicht van bekwame ingenieurs, aan den arbeid. Eerst werden de duinen geëffend, spoorlijnen naar Brugge aangelegd, werkhuizen, smederijen, loodsen, nachtverblijven, opgericht. Men stelde vier machines op, die elk 40.000 steenen per dag konden maken. 't Waren nog maar de voorloopige werkzaamheden. Doch er werd gewoerd met den tijd, en nog geen tien jaar later kon reeds een vaartuig de kade van Brugge bereiken.

De inrichtingen bestaan uit eene haven te Brugge, een kanaal van deze haven naar de kust, en eene haven aan zee. De zeehaven zelve is verdeeld in eene buiten- en eene binnenhaven, gescheiden door eene groote sluis.

De buitenhaven wordt ingesloten door een reusachtigen muur, die 2487 meters ver in zee loopt en aldus eene watervlakte van 138 Hectaren afsluit. Om 't eind van dien muur te bereiken moet men dus ongeveer een half uur wandelen.

Wonderlijke gewaarwording, als men daar staat ver van de kust, omringd van water, dat bij eenigszins onstuimig weder reeds heftig tegen dien hinderpaal opbruist. Bij een storm moet 't schouwspel aan de kust gezien grootsch zijn! Dan verdwijnt de muur onder 't kokend schuim. Maar als de orkaan loeit, dan heeft het kustvolk geen oog voor grootsche natuurtafereelen, dan heerscht er angst onder de bewoners der hutten en huizen bij 't duin... dan zien zij in de geweldige, nooit verzadigde zee een hardvochtigen vijand. En terecht! 't Is nog niet lang geleden dat een Coxyde's visscherssloepje, door den storm verrast, de haven van Zeebrugge wilde binnenvaren. Helaas! 't ranke scheepje werd op een golfbreker geslingerd... en eenige dagen later spoelden, verder noordwaarts, lijken aan land. In den zelfden nacht verging een sloepje van Blankenberge, in 't zicht der haven. De vader van een der leden der bemanning stond op den dijk, zag het licht komen en plotseling verdwijnen, en begreep dat er eene ramp gebeurd was. Hij ging zoeken... vond eenige voorwerpen van 't verongelukte vaartuig en herkende ze. 't Waren overblijfsels van 't scheepje waarop zijn zoon voer.... Vier stoere gasten waren door de zee verzwolgen, nog vier een half uurtje verder.... Acht menschenlevens verloren... vaders of zonen, zeker kostwinners!

Aan dat alles dachten we, toen we op Zeebrugge's reusachtigen havenmuur wandelden. De zee is schoon en grootsch, ze is indrukwekkend, maar verraderlijk. Eerbied voor hen, die haar bevaren! Onder 't ruwe kleed klopt een moedig en meestal een edel harte. Want langs de kust wonen braven, helden, helden... zonder zwaard ja, maar niet minder dapper dan zij, die hun leven offeren voor het vaderland.

Schip op de golven.

* *
*

Van Zeebrugge reden we naar Lisseweghe, waar we in eene dorps-herberg afstapten.

We wilden den toren beklimmen en vroegen aan de waardin, tot wien we ons daarvoor moesten richten.

— Ha, voor op den torre te gaan, meneere? Ge moet dat aan den pastere vragen, 't groote huus achter de kerke, dat je van hier kunt zien. Klink maar aan de deure. Laat jen velo maar hier 't en gaat niemand aankomen!

Wij staken het kerkhof over en belden aan de pastorijs. „De maarte” deed open.

— Voor up den torre te gaan? Zie je maar alleene? Tiens, dat gebeurt niet vele, dat er een alleene up den torre gaat. Wil je in dezen boek jen name zetten? 't Is viftig centiemen, vuuf en twintig voor de reparatie van de kerke en vuuf en twintig voor wie er meegaat. De kostere zal meegaan, 'k gaan hem roepen.

Terwijl de vrouw den koster haalde, traden wij de schoone kerk binnen. Waar nu de kerk verrijst, zegt de legende, was vroeger een plas met „lisch” begroeid. Tusschen dat lisch vond men op zekeren dag een miraculeus Maria-beeld. Op die plaats werd later eene kerk ter eere van O. L. V. gebouwd en de juiste plek waar 't beeld lag, is te midden van het bedehuis. Ter herinnering aan het feit heeft men er een steenen put gemetseld.

Lisseweghe's kerk, aan O. L. Vr. toegewijd, is na de tempels van Brugge, de grootste kerk van de streek. Ze werd in de 12^e eeuw opgericht in den primitieven gothischen stijl en bezit drie beuken.

Onlangs begon men met eene smaakvolle herstelling, welke thans echter door geldgebrek onderbroken is. In het Bedehuis hangen twee merkwaardige tafereelen, een van Van Deyster, en een van Van Oost.

De kerk prijkt met een ontzagwekkenden, vierkanten toren, een reus, die de gansche streek beheerscht.

Onze leidsman stond aan de kerkdeur te wachten; 't was een jongeling.

— Je zijt nog 'nen jonge kostere, zeiden we.

— 'k Ben ekik 's kosters zeune, antwoordde hij lachend.

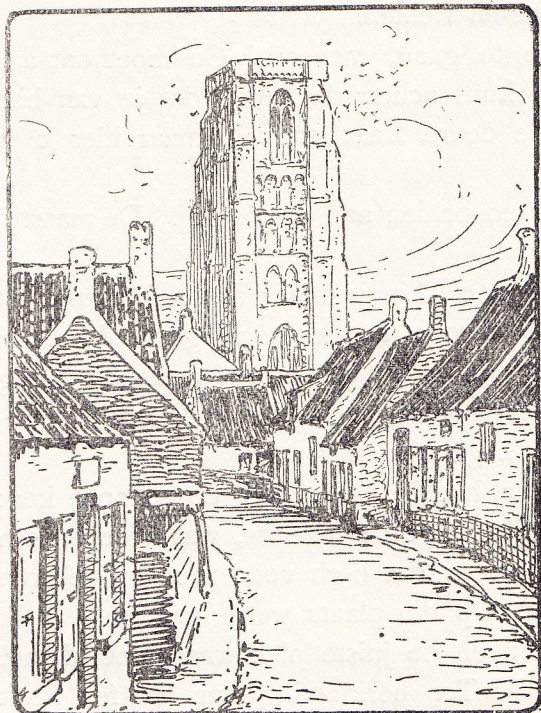
— 'k Heb deernisse, dat je mee moet zoo hooge. Mag ik niet alleene gaan?

— 'k Moete mee! Vroeger gingen ze alleene up den torre, maar er waren er, die aan de klokken mooschten ¹⁾ of 't luik lieten open staan, zoodat de regen naar binnen liep.

We beklommen dus te samen de wenteltrap van den vijftig meter

¹⁾ aan de klokken raakten, er mee speelden.

hoogen toren. Op den klokkenzolder poosden we even: er hangen zes

Toren van Lisseweghe.

groote klokken. En weldra stonden we op het platform. Als men uit zoo'n donker mollegat kruipt en dan plotse-ling dat uitgestrekt pano-rama rondom zich ziet, wordt men overweldigd... moet men even de oogen sluiten.

Op Lisseweghe's toren! Heerlijke aanblik! Daar vlak bij, de machtige zee, de lange duinenreeks, de badplaatsen er tegen of er in... en dan al die Vlaamsche dorpen, die gehuchten, hoeven, molens... 't Wijde, vruchtbare land, in akkers gedeeld, afgewisseld met weiden... Als men dat alles beschrijven moet, werpt men liever de pen neer!

En toen we dan ook weer beneden waren en de waardinne ons vroeg: „wuk da w'er van peinsden?” antwoordden we uit 't volle hart: „Prachtig!”

Die kerk, die toren, en ook 't half gevulde haventje met zijne kade... dat alles wijst op een grooter Lisseweghe. Nog eens bevonden we ons in eene vervallen plaats. De tijd, dat verscheidene duizenden werklieden hier hun brood verdienden met de lakennijverheid is lang voorbij. Nu telt het dorp twee duizend inwoners, die hoofdzakelijk van den landbouw leven.

— En Ter Doest is hier dichtbij? vroegen we aan de herbergierster.

— „Ah! ge wilt naar 't Groot Ter Doest, naar de schure, waar ze een wagen, met een koppel peerden bespannen, gemakkelijk keeren kunnen!

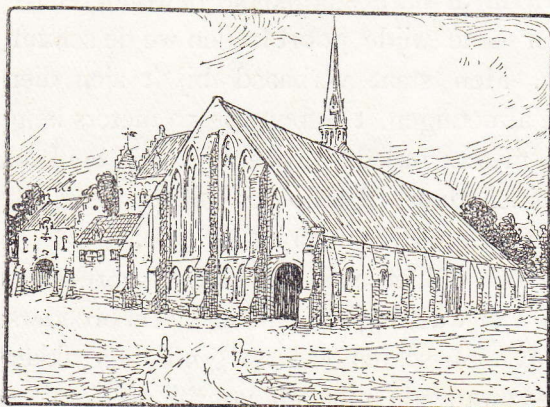
— Mag men die schuur zien?

— Ah, 'k peinze het toch wel. Waarvoren niet? Als 't mien schure was en ze vroegen me om ze eens te meugen bezien, ah! 'k zou zeggen, wel jaa'g, met veel plezier! Kiek gij zoo lange en zoo vele of dat je wilt! Ga gie maar op 't hof meneere, z'en gaan dat niet refuseeren.

Langs den dijk van 't nieuwe Zeekanaal reden we tot aan eene

oude kapel. Daar sloegen we een zijweg in, keerden vervolgens weer rechts en stapten af voor eene hoeve, 't overblijfsel van de vroegere, machtige abdij Ter Doest.

Voor de 12^e eeuw werd de streek langs de kust zoo herhaaldelijk door de zee geteisterd, dat ze onbewoonbaar was. En te beginnen van de 12^e eeuw veranderde dat moerassige gewest in vruchtbaar akkerland en malsche weiden. Wie toch ontrukten aan de woeste golven hunne prooi, wie bezaten moed en volharding genoeg voor het reuzenwerk, die moerassen in welige landouwen te herschapen?

Abdy ter Doest.

De eer van dien groot-schen arbeid komt vooral toe aan de monniken der abdijen van Oudenburg, de Duinen, Ter Doest e. a. Geholpen door leekebroeders (convers), maakten ze de duinheuveldijken steviger en wierpen ze machtige dijken op. De vrije boeren uit 't Noorden van Vlaanderen vereenigden zich tot genootschappen of „water-

ringen” en volgden 't voorbeeld der geestelijken na. En stuk voor stuk werd de grond aan de zee ontrukkt.

De abdij Ter Doest ontstond in 1106 op 't gebied van Lisseweghe en werd in 1074 afhankelijk van die der Duinen, nabij Coxyde.

De abdij van Ter Doest (Thosan: alle heiligen) verkreeg gronden te Lisseweghe, in het huidig Zeeuwsch-Vlaanderen, op de Zeeuwsche eilanden en bezat eindelijk een gebied van 3520 H.A. en werd dus eene machtige stichting. Doch na de voorspoedige, braken moeilijke jaren aan. Overstromingen en gedurige oorlogen berokkenden aan de abdij veel schade, tot ze eindelijk verwoest werd door hervormde boeren van Ramskapelle en Westkapelle (1571). Alleen eene reusachtige schuur bleef tot heden bestaan en 't was dit gebouw, dat wij wilden bezoeken. De schuur behoort bij eene groote hoeve, welke 't eigendom is van 't Brugsche bisdom.

Alsras bemerkten we, dat de hofstede veel bezocht moet worden, want op de groote ingangspoort — eene soort van kasteelport — was het tarief, 0,50 fr., aangeplakt. We stapten over het plein en ontdekten een koewachtertje, dat juist boven de benedenhelft eener staldeur uitkeek.

— Ruttel maar an de deure! riep hij ons toe.

Wij volgden den raad en na eenig wachten verscheen een meisje.

— Is 't voor de schure, meneere? 't Is vijftig centiem.

Willem van Saeftinghe.

We hadden reeds lang de vermaarde schuur bemerkt. Uitwendig gelijkt ze wel op eene vervallen kerk zonder toren. De gevel langs den kant van Lisseweghe, blijft gedeeltelijk verborgen door de hokken, welke er tegen aan zijn gebouwd. Maar den anderen gevel konden wij in al hare sierlijkheid bewonderen.

Door eene wijde poort traden we de schuur binnen. Men staat verbaasd bij 't zien dier groote afmetingen. 't Gebouw is 59 meters lang en 24 meters breed, verdeeld in drie beuken, gescheiden door eikenhouten pijlers welke elk

op een steenen basis steunen en een machtig gebint dragen.

Ter Doest herinnert ons een der helden van den Guldensporenslag.

't Was in Juli 1302. Willem van Saeftinghe, een der leekebroeders der abdij, was aan 't ploegen... misschien wel op gindschen akker buiten de hoevepoort. Hij zag gewapende mannen voorbij trekken en hoorde van hen, dat de Vlamingen en Franschen bij Kortrijk zouden strijden. Willem zei niets,

maar spande zijne twee paarden uit en reed er mee naar Brugge. Hij verruilde er een der dieren voor een harnas en een goeden dag en snelde op het andere naar Kortrijk. De monnik van Ter Doest was een geduchte vijand voor de Franschen. Hij deed veertig ridders uit het zadel tuimelen en doodde 1400 krijgslieden. Eindelijk be-

Strijder van 1302.

merkte hij den Franschen opperbevelhebber, Robrecht van Artois. De ijzeren knods rees in de hoogte. De voorname edelman smeekte om genade, maakte zich bekend, beloofde een losprijs... maar alles te

vergeefs. Broeder Willem sloeg den aanvoerder van 't vijandelijk leger neer.

Nu ademt hier alles vrede. De hofstede van Ter Doest ligt daar zoo rustig met zijnen boomgaard, zijne liefelijke weide. Waar eens de prachtige abdijkerk stond, ligt nu een waterput voor het vee. Ook van 't klooster vindt men geen spoor meer. Maar de reusachtige schuur is nog een getuige van den kunstzin onzer voorouders.

— Bij de hoeve behoort zeker veel land? vroegen wij aan onze begeleidster.

— Stief vele, maar 't is biekant al verpacht. We hèn hier maar een koppel peerden. 't Is toch zoo lastig om aan volk te geraken.

Inderdaad, vele buitenmensen gaan in de steden werken; de werklieden-abonnementen maken hun 't reizen goedkoop. En vele bewoners zijn bovendien uitgeweken naar Amerika. De landbouw heeft slechte jaren beleefd.

Nog dikwijls zagen we om, toen we ons langzaam van Ter Doest verwijderden. 't Is daar een plekje vol herinneringen, ofschoon bij vele landgenooten onbekend.

Eerst een heel eind verder stapten we op ons rijwiel, om naar Dudzeele te fietsen. Over het zeekanaal ligt eene brug, waar men de drie torens van Brugge ziet. Zal langs deze waterbane de levenwekker der ingeslapen stede komen?

Dudzeele is een dorp met ruim 2000 inwoners. Het biedt eene merkwaardigheid, de ruïne van den toren en het portaal der oude kerk. Deze ruïne staat op het kerkhof voor den nieuwen tempel. 't Was juist half twaalf toen wij den doodenakker bereikten. Een man stapte naar den bouwval.

Van 't land naar de stad.

— Een aardige torre, hé meneere? zei hij. Ze bouwden vroeger kloeker dan nu. De nieuwe torre en kan de klokken niet dragen, deze hangen nog in d' oude; 'k ga ze luiden.

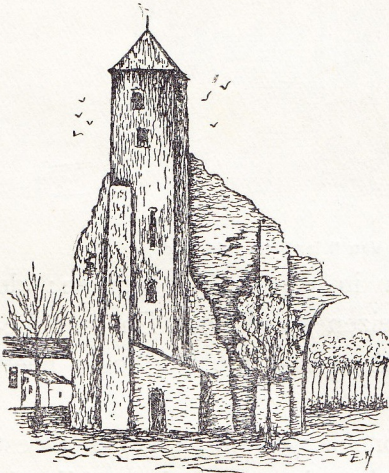
— Waarom?

— 't Is elf en half, 'k ga de menschen zeggen, dat 't tijd is om te komen eten.

Weldra trilden de klanken door de lucht.

O, vreedzaam, rustig dorpsleven! De klok verkondigt den noenestond of liever zijn aantocht. Tijd is geld, ja, onze Vlaamsche boeren weten het ook wel, maar ze zijn wars van de zenuwachtige haast onzer groote steden. Hier leeft men nog kalm, hier weet men zorgen op zij te stellen, en te genieten van eene welverdiende en daarom zoete rust.

Met 't oog der verbeelding zagen we nog die oude kerk aan deze ruïne... en in de kerk een geknielden vorst! Maximiliaan van Oostenrijk, de toekomstige Duitsche keizer, kwam in 1479 te Dudzeele O. L. Vrouw bedanken voor zijne zegepraal op de Franschen te Guinegate.

Puin van Dudzeele.

Van Dudzeele vervolgden we onzen tocht naar Brugge. We reden echter de stad niet binnen, maar begaven ons naar den steenweg van Blankenberge. Langs die schoone baan wilden we weer de kust bereiken. We wisten wel, dat we aldus „om” reden, maar 't was onze wensch zooveel mogelijk de geheele landstreek te zien. En een reisje van Brugge naar Blankenberge is vooral per rijwiel zeer genoeglijk. De weg is met hooge, schaduwrijke boomen beplant. Langs weerszijden bewondert men het vruchtbaar bouwland en de weiden met de schoone boomgaarden.

Een torentje links... 't is Zuyenkerke... rechts weer de reus van Lisseweghe... en eindelijk Blankenberge's voorstad, Uitkerke.

Uitkerke herinnert ons nog de heerenrechten, welke zoo zwaar op onze voorouders drukten. In 1319 bezat de heer van Uitkerke een molen en alle bewoners van zijn gebied moesten daar hun graan doen malen. Als loon hield de edelman $\frac{1}{6}$ deel van het meel! De burgers van Blankenberge kloegen die schandelijke afpersing bij de

Brugsche regeering aan. Messire van Uitkerke werd veroordeeld tot het betalen eener boete van 300 ponden parisis. Bovendien moest hij op zijn kosten een deel stadsmuur te Brugge laten bouwen. De adellijke mulder lachte eens met dat vonnis, dwong als vroeger burgers en boeren naar zijn molen te komen en hield het zesde deel van 't meel. En messire bleef ongestraft. De heeren handelden immers zooals ze verkozen.

Maar de middeleeuwsche misbruiken zijn verdwenen, het volk is bloeker geworden, terwijl vele kasteelen in puin liggen.

Waar eens 't oude slot van Uitkerke stond, ziet men nu een buitenverblijf. De kerk van Uitkerke is bezienswaardig. Men toont er schilderijen van Riberda, Van Eijck, Quinten Massijs, Van Oost en eene verzameling juweelen, kandelaars, gewijde vaten, enz.

Dit dorp is ook eene badplaats. Over de Blankenbergsche pier ligt Uitkerke-baden. Er staat eene schoolkolonie van den Brusselschen kring „Le Progrés.”

Nog een klein reisje en we bereiken België's tweede badplaats: het fijne Blankenberge.

A. HANS.

KERLINGALAND.

(GESCHIEDENIS, LEGENDEN, ZEDEN
EN GEWOONTEN DER KUSTBEWONERS).

Gij zult uw vaderland beminnen,
en zijn taal, en zijn roem.

(Hendrik Conscience.)

LODEWIJK OPDEBEEK.
BOEKHANDELAAR-UITGEVER
ANTWERPEN.

1912.

KERLINGALAND

A. HANS
KERLINGALAND

LODEWIJK
OPDEBEEK
ANTWERPEN
1912.

UITGAVE - LODEWIJK - OPDEBEEK